

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Vormsi maastikukaitseala

23.07.2025 (06.09.2025 täiendatud)

Andres Miller

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Vormsi maastikukaitseala
KKR kood	KLO1000220
Asukoht (maakonnad)	Lääne maakond, Vormsi saar
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	2000
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	ei kohaldu
loodusreservaatide kogupindala	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite arv	3
sihtkaitsevööndite kogupindala	1921,5
piiranguvööndite arv	6
piiranguvööndite kogupindala	501,66
IUCN kategooria(d)	IV, V
Natura 2000 võrgustiku alad	Väinamere linnu- ja loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	2423,16
Maismaa pindala (ha)	1053,4
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	524,9
Kaitsekorralduskava nimi	Vormsi maastikukaitseala, Näsi merikotka püsielupaiga ja Väinamere hoiuala Vormsi saarele jääva osa kaitsekorralduskava 2017-2026, Pärandniitude tegevuskava
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2017-2026, 2021-2027
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Andres Miller
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	23.07.2025 (06.09.2025 muudeti või täiendati)
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	27.12.2023 (PAME piloot)
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	on Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmialal, Väinamere TLA-I (IBA), HELCOM-i alal Väinameri

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava, lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS	KKK ja Pärandniitude tegevuskava (lisaks Kaitstavate soode tegevuskava, 2016-2023)
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud ≥90% väärtustele	KKK	
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud ≥90% väärtustele	KKK	
planeerimine	seisund	Milline on liikide seisundi andmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Hea - 50-90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	enamik liigiandmeid olid KKK koostamise ajal uuemad kui 10 aastat
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Hea - 50-90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	mere- ja magevee-elupaikade andmestik oli puudujääke
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	KKK	ranniku- ja sooelupaigatüübid, mitmete liikide (nt sõõrsilmik) andmed
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Vähem kui pooled andmelüngad (<50%) on täidetud, kuid siiski on veel märkimisväärsed puudused alusandmetes.	KKK, EELIS, KESE	mitmed andmelüngad on suurenenud või pole info kättesaadav (nt KESE-s puudub 2021. a väikesaarte haudelinnustiku aruanne)
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	KKK	
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud kõikide kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	KKK	
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	rohumaade hülgamine; metsandus; ehitustegevus ja asustus; inimtekkelised veerežiimi muutused; vöör- ja problemaatilised liigid	KKK;KKK, ekspertiis (piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann);KKK;KK;KKK	elupaikade võsastumine või roostumine kahandab liigirikust;metsaraie häirib inimpeglikke (kassikakk, merikotkas) ja loodusmetsaliike (lilla põdrakokk, roheline hiidkuper);ehitamine kahjustab elupaiku, surve on eriti suur rannikul ja pärandkooslustel;kraavide hooldus ja uute rajamine ohustab märgi elupaigatüpe;väikekiskjad rannikul ja laidudel
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud osaliselt.	KKK	kraavide hooldus ja uute rajamine väljaspool kaitseala, väikekiskjate ohjamine
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	KKK	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati elupaikade/liikide soovitatavat seisundit. Sihtväärtused on kas kvantifitseeritud või ajaliselt piiritletud. / Konkreetsed eesmärgid on pooltel või enamal (50% - <100%) kaitseväärtustest.	KKK	söõrsilmiku, kõre ja tutka kaitse-eesmärgid on andmete või liigi leidude puuduse tõttu ebamäärasemad
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	RT	kaitse-eeskiri ei nimeta selliseid kaitseväärtusi (kui loodusmaastik ja pärandkultuurmaastik lugeda otseselt elurikkust puudutavateks kaitseväärtusteks)
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	KKK, eksperditeadmine (piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann)	üksikobjekt (Suurallikas)
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	RT, KKK	kaitseväärtuseks on ka pärandniidud
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele. Kõik meetmed on SMART.	KKK	
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Jah	KKK	tegevusi nähakse ette ka piirneval hoiualal; ettepanek laiendada Huitbergi piiranguvööndit ja Rälby sihtkaitsevööndit ning kaaluda Austurgrunne rannikumereala ja Suuremõisa soostuvate ja soo-lehtmetsade liitmist Vormsi maastikukaitsealaga
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel surveteguritel on vastav meede.	KKK	
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Ei, kaitsekorraldusperioodil ei ole selgunud olulisi puudujääke teadmistes	KKK, eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire võimaldab hinnata poolte või enama (50%-<100%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	EELIS, KESE	liikide osas on teabe ajakohasus kahanenud, elupaigatüüpide osas paranenud
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	puudulik on kaitstavate taimede, haudelindude, rändlindude ning mere- ja rannikukoosluste info	EELIS, KESE	puudub (või pole kättesaadav) ajakohane teave poolte kaitseväärtuste kohta
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on suures osas kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	KKK, EELIS, KESE, KIRKE	2018. a on alustatud kaitse-eeskirja muutmise kavatsuse menetlusega; 2020. a algatas keskkonnaminister ametliku menetluse
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK	toimus 2 kaasamise koosolekut (2012. ja 2017. a) ning 3 koostöökoosolekut (2014., 2015. ja 2016. a)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK, KIRKE	KKK koostas ELUS, mis kaasas koostamise eksperte EOÜ-st, RMK-st ja KeA-st; kaasati KOV, maaomanikud ja maahooldajad; probleemiks on kontakti saamine saarel mitteelavate maaomanikega
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Jah - tekkis konflikte	KIRKE, eksperdiarvamus	paljud maaomanikud ei luba oma maal kariloomi karjatada (kaasamiskoosoleku protokoll ja piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann)
rakendamine	protsess	Nimetage olulisemad konfliktkohad	kaitsekorra/piirangute rangus; kaitseala piirid; meetmetega seotud mõjud; külastuskorraldus; ebapiisav kompenseerimine; vastuseis alal lubatud või läbi viidud tegevustele	KIRKE, eksperdiarvamus; KIRKE, eksperdiarvamus; KIRKE, eksperdiarvamus; KIRKE, eksperdiarvamus; KIRKE, eksperdiarvamus; KIRKE, eksperdiarvamus	ebaseaduslik ehitustegevus piiranguvööndis elupaigatüüpidel (inventuuride vaidlustuskirjad ja piirkonna kaitseplaneerija); vastuseis eramaadel asuvate metsaelupaigatüüpide tsonerimisele sihtkaitsevööndisse (kaitse-eeskirja muutmise eelnõu seletuskiri ja piirkonna kaitseplaneerija); paljud maaomanikud, eriti suvitajad, ei luba oma maal kariloomi karjatada (kaasamiskoosoleku protokoll ja piirkonna kaitseplaneerija); maaomanik sulges avaliku matkaraja (piirkonna kaitseplaneerija); tahetakse suuremaid pärandniitude, eriti laidudel, taastamise ja hooldamise toetusi ning suuremaid kompensatsioone metsa looduslikule arengule jätmise eest; üks maaomanik soovis oma metsa arvata sihtkaitsevööndisse, et saada kõrgemat kompensatsiooni (kaitse-eeskirja muutmise kirjavahetus, piirkonna kaitseplaneerija); paljudele ei meeldinud RMK tehtud pärandniitude taastamise järgne pilt Rumpo poolsaarel; paljudele ei meeldi piiranguvööndites tehtavad aegjärgsed (sisuliselt lage) raidid (kirjavahetus KeA-ga, piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud pool-looduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud	KKK, EELIS, eksperdiarvamus	taastamine on kavandatud 154 ha, sellest 129 ha on taastamata (piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (sooelupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud.	KKK, eksperdiarvamus	eemaldati (ELF) roogu Prästvike järve lõuna- ja põhjaosas ning Prästvike väljavooluujas, vahetati välja truu (aga mitte looduskaitsetel kaalutlustel; piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann)
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud.	KKK, EELIS, eksperdiarvamus	2023. aastaks oli kavandatud, et hoolduses on 327 ha; 2017. a oli hoolduses 172 ha, 2018. a 150 ha, 2019.-2021. a 180 ha, 2022. a 182 ha, 2023. a 124 ha ja 2024. a 160 ha
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, eksperdiarvamus	tehtud on Rumpol hariliku tundrasambliku ja Huitbergil raunjalgade kasvukohtade taastamistööd, osaliselt tööd ka Prästvike põhjakaldal; ellu on viimata sookäpaliste taastamistööd kasvualal (piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK, eksperdiarvamus	Prästvike järve ökoloogilise seisundi parandamine - suuremas osas tehtud (Elusloodus OÜ, ELF); väikekiskjate ohjamine - tegemata, kariloomade vedu laidudele - suuremas osas tehtud, loomade varjualused laidudel - loobutud, loomade ost - loomi on toodud karjatamiseks mujalt, tehnika ost - talunikel oma tehnika, karjajaid - vaid sinna, kus on tehtud taastamistööd (piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann)
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtsaks rakendamata ja miks?	154 ha-st on 129 ha koosluste taastamistööd tegemata; 327 ha-st on hoolduses u pool; väikekiskjate ohjamine laidudel	KKK, eksperdiarvamus	ebapiisav huvi pärandniitude hooldamise vastu; väikekiskjate ohjamise keerukus ja kulukus, mereveo vajalikkus (piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, MaRu, eksperdiarvamus	1 tehtud (seened), 3 osaliselt, 1 on töös (taimed), riiklik seire üldjuhul toimub
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK, KIRKE	kaitse-eeskirja uuendused on avalikustatud ja ootavad 2021. a ministeeriumi heakskiitu (EIS-i esitamist); vahehindamine on tegemata, kuid 2023. a tehti nn piloothindamine
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud meetmetest on ellu viidud. Kõik meetme aspektid on täidetud ja rakendatud.	KKK, eksperdiarvamus	vaid mõned infotahvlid on koostamata ja paigaldamata (piirkonna kaitseplaneerija)
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärke toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	ei ole teada	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Vähem kui poole (<50%) (indikaator)liikide seisund on stabiilne või paranenud	KKK, EELIS, KESE, RT	indikaatorliigid: niidurüdi, hariilik tundrasamblik, merikotkas, soohiilakas, kaunis kuldking, väike- ja randtiir (probleemiks on ajakohaste andmete kättesaadavus (linnud, v.a merikotkas) või puudumine (taimed), kordusvaatluste puudumine)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	niidurüdi, soohiilakas, väike- ja randtiir	EELIS, KESE	(KESE-s puudub(?)) "Haudelindude kooslused (väikesed meresaadred)" 2021. a aruanne)
väljundid	tulemused	Kui alla 90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja liikide seisundi halvenemise põhjused ja/või, millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	kunagiste pärandkoosluste kinnikasvamine (soohiilakas); inimsurve (viibimispiirangute eiramine, ehitamine rannikul) ja kisklus (mõju rannikulindudele)	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Üle poole (50-90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või jäänud samaks.	EELIS, eksperdiarvamus	mere- ja rannikuelupaikade andmestik on puudulik, kuid mere seisund on teadupärast pisut paranemas; metsaelupaigatüüpide seisund aja jooksul, puude vananedes, paraneb; ilmselt on halvenenud hooldamata pärandniitude seisund (hindaja ja piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	info täpsustumine või infopuudus: tüübid 1140, 1150*, 1160, 1170, 1210, 1310, 1620(?), 7160, 7210* ja 91D0*; hooldamatus: 1630*, 6210*, 6270*, 6280*, 6410 ja 6510	EELIS, eksperdiarvamus	(hindaja ja piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	tulemused	Kui alla 90% elupaikade seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja elupaikade seisundi halvenemise põhjused ja/või millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	kindlasti on halvenenud hooldamata pärandkoosluste seisund, teiste koosluste puhul on põhjuseks teadmatus (ajakohase teabe puudumine)	eksperdiarvamus	metsaelupaigatüüpide seisund ei ole oluliselt paranenud, kuid on uuemad andmed laiemalt alalt; 1630 ja 9070 Dibys on hooldusest välja jäänud, Kersleti rannik pole hooldusse võetud (piirkonna kaitseplaneerija ja hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on oluliste muutusteta	ELME;(eksperdiarvamus)	keskmine; 6,90 palli (10-palli skaalas);(raietega on rikutud Rumpo-Sviby matkarada, maaüksusel Paali on eramaa- ja kaamerasildiga matkarada tõkestatud, puhketeenused on sellega väga oluliselt rikutud (piirkonna kaitseplaneerija Elle Puurmann))
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on hea või paranenud	ELME	hea; 75,99 palli (100-palli skaalal; hinnangu kattuvus kaitsealaga 43,49%)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Jah, on tuvastatud kaitsekorra rikkumisi	OKAS, eksperdiarvamus	ebaseaduslik ehitustegevus kü Paali (90701:002:0440) Rumpo piiranguvööndis kaitstaval elupaigatüübil (piirkonna kaitseplaneerija); lisaks ehitistele on kaitsealal kontrollitud kalapüüki ja metsaraiet (OKAS)
väljundid	tulemused	Kas tuvastatud ala kaitsekorra rikkumistel võib olla (oluline) mõju ala kaitseväärtustele?	Jah, rikkumistel on võimalik (oluline) mõju kaitseväärtustele	ekspertiarvamus	ehitustegevus hävitab elupaigatüübi (antud juhul 6280*) ehitise alla jäävas ulatuses; ehitise kasutamine kahjustab elupaigatüüpi laiemalt ehitise ümbruses (piirkonna kaitseplaneerija ja hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Ei, kuid kaitsekorra muutmine on juba töös	KIRKE	kaitse-eeskirja uuendused on avalikustatud ja ootavad 2021. a ministeeriumi heakskiitu (EIS-i esitamist)
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei, kuid kaitse-eeskirja/määruse muutmine on juba töös	KIRKE	kaitse-eeskirja uuendused on avalikustatud ja ootavad 2021. a ministeeriumi heakskiitu (EIS-i esitamist)
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	kaaluda kaitsealaga piirneva hoiuala ulatuslikumat liitmist kaitsealaga, vähemalt Vormsi saarel, võimalusel ka Vormsi rannikumeres	ekspertiarvamus	üks kaitseala võimaldaks terviklikumalt ja arusaadavamalt kaitsta Vormsi loodusväärtusi; pisut lihtsustuks ala kaitse korraldamine ja tutvustamine

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	%
Üldskoor:	107	79	73,8%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	18	13	72,2%
Survetegurid (planeerimine)	9	8	88,9%
Eesmärgid (planeerimine)	9	8	88,9%
Meetmed (planeerimine)	9	9	100,0%
Sisendid (rakendamine)	9	7	77,8%
Protsess (rakendamine)	6	6	100,0%
Meetmed (väljundid)	24	13	54,2%
Tulemused (väljundid)	20	12	60,0%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	45	38	84,4%
Rakendamine	15	13	86,7%
Väljundid	44	25	56,8%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruks/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitseseadusest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitselisi eesmärgi.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaarialad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdro-morfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate = U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX